

Białystok, 6 grudnia 2017 r.

Opinia prawna dotycząca dopuszczalności świadczenia usług weterynaryjnych dla zwierząt poza stacjonarną siedzibą zakładów leczniczych przy pomocy mobilnych stanowisk udzielania świadczeń, tak zwanych „sterylobusów”

I. Stan faktyczny sprawy.

Prezes Krajowej Izby-Lekarsko- Weterynaryjnej w Warszawie wystosował w dniu 11 października 2017 r. pismo (znak KILW/ 0280/20/17) do Prezesów Okręgowych Izb Lekarskich sugerujące niedopuszczalność świadczenia usług weterynaryjnych dla zwierząt poza stacjonarną siedzibą zakładów leczniczych przy pomocy mobilnych stanowisk udzielania świadczeń, tak zwanych „sterylobusów”, załączając „opinię prawną w tym przedmiocie, do wykorzystania w przypadku stwierdzenia wystąpienia na terenie Państwa Izby wspomnianego proceduru”

(załącznik nr 1 do niniejszej opinii)

„Opinia” ta zatytułowana „Informacja prawna w przedmiocie dopuszczalności świadczenia usług weterynaryjnych poza stacjonarną siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy pomocy mobilnego stanowiska udzielania świadczeń” zawiera następujące tezy:
(zał nr. 2 do niniejszej opinii)

- „W świetle regulacji ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt (Dz. U. z 2017 r. poz. 188 t.j.) niewątpliwym jest, iż jedynym podmiotem uprawnionym do świadczenia usług z zakresu medycyny weterynaryjnej, które ustawa określa mianem usług weterynaryjnych określając ich zakres w art. 2, jest zakład leczniczy dla zwierząt”.

- „Oczywistym jest także, że charakter usług weterynaryjnych polegających w szczególności na badaniu stanu zdrowia zwierząt, rozpoznawaniu, zapobieganiu i zwalczaniu chorób zwierząt oraz leczeniu zwierząt niejednokrotnie wymaga i powoduje, że usługi te udzielane są poza siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt”

- „...z zapisów ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt, w tym

zwłaszcza jej art. 6 oraz aktów wykonawczych wydanych w oparciu o art. 7-11, szczegółowo regulujących warunki jakie obowiązane są spełniać pomieszczenia i wyposażenie poszczególnych rodzajów zakładów leczniczych dla zwierząt wynika, iż co do zasady, usługi weterynaryjne powinny być świadczone w odpowiednio wyposażonej, stacjonarnej siedzibie zakładu leczniczego dla zwierząt”.

- „...ustawa o zakładach leczniczych dla zwierząt ani akty wykonawcze do niej nie przewidują możliwości wprowadzenia mobilnych stanowisk użytkowanych przez zakłady lecznicze dla zwierząt w celu udzielania w nich usług weterynaryjnych poza stacjonarną siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt, w szczególności brak jest określenia wymogów jakie takie mobilne stanowiska musiałyby spełniać.”

- „Można również mieć poważne wątpliwości czy przy użytkowaniu mobilnego stanowiska służącego do świadczenia usług weterynaryjnych możliwa jest prawidłowa gospodarka odpadami do której zakłady lecznicze dla zwierząt są obowiązane na mocy art. 6 ust. 2 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt a także ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach”.

Końcowy wniosek „Informacji prawnej” brzmi następująco:

„Wszystko powyższe, w szczególności z uwzględnieniem art. 6 ust. 1 ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt mówiącym o stacjonarnej siedzibie zakładu, wskazuje iż w obecnym stanie prawnym świadczenie usług weterynaryjnych poza stacjonarną siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy pomocy stworzonego w tym celu mobilnego stanowiska jest niedopuszczalne”.

II. Podstawy prawne opinii:

1. Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt (Dz.U. z 2017 r. poz.188 tj.)
2. Ustawa z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz.U.2016.1479 t.j. z dnia 2016.09.15)
3. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U.2017.1840 t.j. z dnia 2017.10.04)
4. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz.U.2016.1077 t.j. z dnia 2016.07.21)

5. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U.2017.2168 t.j. z dnia 2017.11.24)
6. Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U.2016.1987 t.j. z dnia 2016.12.09)

III. **Opinia właściwa.**

Zgodnie z art. 1 ust.2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o zakładach leczniczych dla zwierząt (dalej "ustawa o z.l.z."), usługi weterynaryjne mogą być świadczone przez **lekarza weterynarii** posiadającego prawo wykonywania zawodu, z zastrzeżeniem art. 3 (który dotyczy uprawnień technika weterynaryjnego), **w ramach działalności zakładu leczniczego dla zwierząt.**

Natomiast zgodnie z definicją ustawową zawartą w art. 1 ust. 1 ustawy o z.l.z., zakład leczniczy jest placówką ochrony zdrowia i dobrostanu zwierząt, utworzoną w celu świadczenia usług z zakresu medycyny weterynaryjnej, zwanych dalej (w ustawie)"usługami weterynaryjnymi", z zastrzeżeniem art. 4 ust. 3, wyposażoną w środki majątkowe, a w szczególności w pomieszczenia, aparaturę i sprzęt dostosowane do zakresu świadczonych usług. Zakład leczniczy dla zwierząt może być utworzony i prowadzony przez osoby fizyczne, osoby prawne albo jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości, prawnej, a kierownikiem zakładu leczniczego dla zwierząt, może być wyłącznie lekarz weterynarii posiadający prawo wykonywania zawodu na zawodu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - art. 5 ustawy o z.l.z.

Reasumując należy zauważyć, że podmiotem świadczącym usługi weterynaryjne (podmiotem leczniczym) jest lekarz weterynarii, a nie zakład leczniczy.

W świetle art. 16 ustawy o z.l.z nie ulega wątpliwości że działalność ta ma charakter reglamentowanej działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (dalej usdg). Również z orzecznictwa wynika, że działalność taka być wykonywana poza siedzibą tego podmiotu np. w ramach umowy zlecenia z Państwową Inspekcją Sanitarną (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 31 sierpnia 2016 r. III AUa 2206/15, LEX nr 1236222).

W orzecznictwie tym wskazuje się, że w pojęciu "usług weterynaryjnych" (art. 2 ust. 1 ustawy o z.l.z.), które lekarz weterynarii może wykonywać w ramach samodzielnie prowadzonego

gabinetu weterynaryjnego (mieszczące się w zakresie czynności lekarza weterynarii wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza) mieszczą się także czynności sprawowania nadzoru nad ubojem zwierząt rzeźnych, w tym badania przedubojowego i poubojowego oceny mięsa i nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt w trakcie uboju, sprawowanie nadzoru nad rozbiorem, przetwórstwem lub przechowywaniem mięsa i wystawianie wymaganych świadectw zdrowia, badania mięsa zwierząt, pobierania próbek do badań, przeprowadzania kontroli dotyczących oznakowania i rejestracji zwierząt gospodarskich, wypełniania obowiązku prowadzenia księgi rejestracji tych zwierząt i zaopatrzenia bydła w paszporty - **w miejscach wskazanych przez zleceniodawcę bądź w wskazanych w umowie z klientem** (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 października 2012 r., III AUa 611/12, LEX nr 1236222

Oczywistym jest, że świadczenie usług „w ramach działalności zakładu leczniczego” nie odpowiada zakresowi świadczenia usług w „siedzibie zakładu leczniczego”.

Warto dodać, że organizację i funkcjonowanie zakładu leczniczego określa regulamin nadany przez podmiot, który go utworzył - art. 15 ust. 1 ustawy o z.l.z

W regulaminie zakładu leczniczego dla zwierząt określa się w szczególności:

- 1) podmiot prowadzący zakład leczniczy dla zwierząt;
- 2) nazwę zakładu leczniczego dla zwierząt odpowiadającą zakresowi świadczonych usług weterynaryjnych;
- 3) cel i zadania zakładu leczniczego dla zwierząt;
- 4) siedzibę i obszar działania;
- 5) rodzaj i zakres świadczonych usług weterynaryjnych;
- 6) organizację wewnętrzną zakładu leczniczego dla zwierząt;

Żaden z przepisów ustawy o z.l.z. nie wymaga, aby usługi weterynaryjne były prowadzone w siedzibie zakładu leczniczego, a art. 25 ust. 2 tejże ustawy *expressis verbis* przewiduje: „Na podstawie zgłoszenia posiadacza zwierzęcia zakład leczniczy dla zwierząt może świadczyć usługi weterynaryjne poza swoją siedzibą”.

Niewątpliwie sterylizacja zwierząt mieści się w zakresie usług weterynaryjnych, lecz żaden akt prawny nie przewiduje konieczności przeprowadzania ich w siedzibie zakładu leczniczego.

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym tego zabiegu jest ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt stanowiąca w art. 27:

1. Zabiegi lekarsko-weterynaryjne na zwierzętach są dopuszczalne dla ratowania ich życia lub zdrowia oraz dla koniecznego ograniczenia populacji i mogą być przeprowadzane wyłącznie przez osoby uprawnione.
2. Zabiegi lekarsko-weterynaryjne i zootechniczne lub inne zabiegi wynikające z technologii produkcji mogą być wykonywane na zwierzętach wyłącznie przez osoby posiadające kwalifikacje określone odrębnymi przepisami, z zachowaniem koniecznej ostrożności, w sposób zapewniający ograniczenie cierpień i stresu zwierzęcia.
3. Zabiegi powodujące ból wykonuje się w znieczuleniu ogólnym albo miejscowym, z wyjątkiem tych zabiegów, które według zasad sztuki weterynaryjnej wykonuje się bez znieczuleni

Jak wskazuje się w komentarzach do tej regulacji, odsyłając w obu wariantach art. 27 do przepisów odrębnych dotyczących kwalifikacji osób wykonujących zabiegi, ustawodawca ma na uwadze ustawę o lekarzach weterynarii (W. Radecki, Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz, Warszawa 2015, s. 16-161), a więc nie odsyła do ustawy o zakładach leczniczych.

Ponieważ z wykładni ustawy wynika, że zezwala ona na wykonywanie zabiegów sterylizacji przez lekarza weterynarii poza siedzibą zakładu leczniczego u posiadacza zwierzęcia bez korzystania z wyposażenia zakładu więc *a maiori ad minus* należy uznać, że tym bardziej mogą być one wykonywane w „sterylobusach”, które częściowo takie wyposażenie posiadają. Za takim wnioskiem przemawia również treść art.6 ustawy o ochronie zwierząt, zakazującego znęcania się nad zwierzętami, a w szczególności jego ust.2 pkt.8 nie tylko zakazujący dokonywania na zwierzętach przez osoby bez uprawnień, oględności niezgodnie z zasadami sztuki lekarsko-weterynaryjnej lecz i bez zachowania koniecznej ostrożności i oględności oraz w sposób sprawiający ból, któremu można zapobiec.

Warto w tym kontekście dodać, że z uprawnień posiadacza zwierząt (w rozumieniu art. 25 ustawy o z.l.z) do zawierania z zakładem leczniczym umów o wykonywanie zabiegów sterylizacji bezdomnych zwierząt poza siedzibą tego zakładu może być także gmina.

Jak wskazuje się bowiem w orzecznictwie sądowym „Za dopuszczalnością traktowania zabiegów kastracji i sterylizacji kotów wolno żyjących jako elementu sprawowanej nad nimi przez gminę opieki przemawia treść art. 27 ust. 1 ustawy z 1997 r. o ochronie zwierząt, który

reguluje zasady dokonywania zabiegów na zwierzętach. Wskazuje się w nim, że obok ratowania życia lub zdrowia zwierząt są one dopuszczalne także "dla koniecznego ograniczenia ich populacji". Nic w przepisie tym nie wskazuje, aby przesłanka ta miała dotyczyć wyłącznie zwierząt bezdomnych, a nie wolno żyjących. Ponadto za przyjęciem, że kastracja i sterylizacja stanowią element opieki nad wolnożyjącymi kotami przemawia również fakt, iż zabiegi te w konsekwencji służą ograniczeniu nie tylko cierpień, jakie stają się udziałem rozmnażających się bez kontroli kotów, ale także wydatków publicznych na opiekę nad tą grupą zwierząt. Trzeba bowiem wskazać, że gminy mając obowiązek dokarmiać koty wolno żyjące i nie podejmując żadnych działań zapobiegających niekontrolowanemu przyrostowi ich liczebności, prowadzą wprost do systematycznego wzrostu potrzeb finansowych związanych z taką opieką (wyrok WSA w Gliwicach z dnia 27 kwietnia 2017 r. II SA /GL 118/17, LEX nr 2297027)

Warto też dostrzec art.34a ust.3 ustawy o ochronie zwierząt stanowiący, że organizacje społeczne, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, mogą współdziałać z Inspekcją Weterynaryjną w sprawowaniu nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt.

Nie wydaje się, aby za niedopuszczalnością wykonywania zabiegów sterylizacji w „sterylobusach” przemawiały przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Warto zauważyć, że zgodnie z art. 23 ust.8 tej ustawy zakaz zbierania zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych nie dotyczy zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych powstałych w wyniku świadczenia usług medycznych lub weterynaryjnych na wezwanie. Chodzi tu o wizyty lekarskie lub weterynaryjne poza siedzibą, co potwierdza art. 23 ust. 9 ustawy nakazujący bezzwłoczne dostarczenie wytworzonych w trakcie wezwania odpadów do właściwych pomieszczeń. Przepisy tej ustawy i wydane na ich podstawie przepisy wykonawcze mogą być przestrzegane przez odpowiednie gromadzenie odpadów weterynaryjnych w „sterylobusach” a następnie unieszkodliwiane zgodnie z zasadami przyjętymi w zakładach leczniczych dla zwierząt.

IV.Wnioski:

- 1. Podmiotem świadczącym usługi weterynaryjne (podmiotem leczniczym) jest lekarz weterynarii, a nie zakład leczniczy.**
- 2. Organizację i funkcjonowanie zakładu leczniczego określa regulamin nadany przez podmiot, który go utworzył.**

3. Żaden z przepisów ustawy o z.l.z. nie wymaga, aby usługi weterynaryjne były prowadzone wyłącznie w siedzibie zakładu leczniczego, a art. 25 ust. 2 tejże ustawy *expressis verbis* przewiduje: „Na podstawie zgłoszenia posiadacza zwierzęcia zakład leczniczy dla zwierząt może świadczyć usługi weterynaryjne poza swoją siedzibą”.

4. Wymogi stawiane zakładom leczniczym określonym w art. 7-11 ustawy (gabinetowi weterynaryjnemu, przychodni weterynaryjnej, klinice weterynaryjnej, lecznicy weterynaryjnej i weterynaryjnemu laboratorium diagnostycznemu) można odnosić jedynie do usług weterynaryjnych świadczonych w siedzibach tych zakładów.

5. Niewątpliwie sterylizacja zwierząt mieści się w zakresie usług weterynaryjnych, lecz żaden akt prawny nie przewiduje konieczności przeprowadzania ich w siedzibie zakładu leczniczego i mogą one być wykonywane w sterylobusach” stwarzających lepsze warunki do zabiegów niż lekarz weterynarii działający „w terenie” indywidualnie.

6. Przy dokonywaniu zabiegów sterylizacji w „sterylobusie” należy zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o z.l.z. zapewnić przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, w szczególności art.94-95 i przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie.

7. Z uprawnień posiadacza zwierząt (w rozumieniu art. 25 ustawy o z.l.z) do zawierania z zakładem leczniczym umów o wykonywanie zabiegów sterylizacji wolnożyjących zwierząt poza siedzibą tego zakładu może korzystać także gmina.

8. W związku z powyższym zarówno argumenty jak i wnioski końcowe zawarte w „Informacji prawnej w przedmiocie dopuszczalności świadczenia usług weterynaryjnych poza stacjonarną siedzibą zakładu leczniczego dla zwierząt przy pomocy mobilnego stanowiska udzielania świadczeń” (*nota bene* nie spełniającej wymogów stawianych opinii prawnej) należy uznać za nietrafne i nie znajdujące oparcia w obowiązującym ustawodawstwie.

Autor opinii:

KANCELARIA ADWOKACKA
adwokat prof. dr hab. Cezary Kulesza
15-426 Białystok, ul. Rybnicko-Kościuszki 24/2
tel./fax (055) 7324993
NIP 966-000-03-99, REG. 050330481

ADWOKAT

prof. dr hab. Cezary Kulesza

**Przewodnicząca Zespołu ds. Ochrony Zwierząt
Okręgowej Rady Adwokackiej w Białymstoku:
Adwokat Marta Arendt**

adw. Marta Arendt